

Vannforvaltning etter Vanndirektivets prinsipper – Hvem skal betale?

Mange av de aktiviteter som Vanndirektivet foreskriver drives i dag i regionene, som f.eks. utarbeidelse av vannbruksplaner, kystsonerplaner, tiltaksplaner, overvåking, miljømålfast-setting. Disse oppgavene er imidlertid i dag mer eller mindre "frivillige", noe de ikke vil være i fremtiden. Mens andre oppgaver som for eksempel "karakteriseringen" i den form det er gitt i Direktivet er nokså nytt. Det samme gjelder "økonomiske analyser av vannbruk", mm. Man har hittil konsentrert arbeidet om vannforekomster som trenger ettersyn og kontroll. Resten av vassnaturen har man ikke brydd seg så mye om. Heretter skal det ikke være noen hvite flekker på kartet. Alle vannforekomster skal inngå i en helhetlig planmessig forvaltning, inkludert grunnvann. Det virkelig nye er imidlertid organiseringen, nemlig at vannforvaltningen skal skje langs nedbørfeltgrenser langt ut i havet, og på tvers av dagens administrative grenser, som kommunegrenser og fylkesgrenser. Likeledes at sektorene som bruker og påvirker vann skal trekkes aktivt inn i den koordinerte vannforvaltning. Sektorene har i stor grad kjørt sitt eget løp med hensyn på hvordan de skjøtter sitt vannmiljø-ansvar, og aktiviteten har vært knyttet til hvordan sektoren påvirker sine nære vannforekomster. Utgiftene til forvaltningen av vassdrag og fjorder, som alle vannbrukere er med på å påvirke, er det i dag i stor utstrekning miljømyndighetene og kommunal sektor som betaler. Forvaltning etter Vanndirektivets prinsipper vil medføre betydelig mer arbeid, og mer kostnader (konsulenthjelp etc.) enn det som har vært brukt tidligere i regionene, i alle fall i overgangsfasen de 10 første årene. Dette gjelder oppgaver som karakterisering, overvåking, tiltaksplanlegging, og tiltaksgjennomføring, etc.

I de pågående demo-prosjektene har deltakerne fra regionene vært svært opptatt av finansieringen, f.eks. kommunene kan ikke se at de har noen mulighet til å øke utgiftene til vannforvaltning. *Fra statlig hold har det nærmest ikke vært sagt noe om hvordan man skal finansiere den nye vannforvaltningen.* Dette begynner å haste. 22. desember i år skal mye være på plass; det ansvarlige departement skal være oppnevnt, regionalt ansvarlig myndighet skal være oppnevnt, og det meste av dennes arbeidsapparat skal være ferdig organisert. 1. januar 2004 skal den nye forvaltningen begynne med ett vell av arbeidsoppgaver! Vanndirektivet ble vedtatt i 2000, og nå skriver vi snart 2004. Man har altså brukt 3 år bare på å finne ut hvilket departement som skal ha ansvaret. Dvs. man har jo ikke bestemt dette enda, og langt mindre laget noen finansieringsplan for arbeidet. Det kan fort bli travelt mot nyåret.

Etter Vanddirektivets intensjoner skal nå vann-forekomstenes behov for forvaltning og pleie være i sentrum, og alle påvirknings-sektorer og vannbruks-sektorer må være med i finansieringen (påvirker betaler – prinsippet skal gjelde). I Norge er det faktisk 6 departementer som har vannmiljøansvar. Disse må rette deler av sine miljøpenger inn mot den felles oppgaven: ”Å forvalte vannressursene etter Vanddirektivets prinsipper”.

En kan tenke seg at utgiftene til den nye vannforvaltningen dekkes inn på 3 måter:

- Statlige overføringer over budsjettet til ansvarlige departement
- Spleiselag mellom alle deltakerne
- Utvidet bruk av vannavgifter overfor alle brukere

Avgiftsmodellen, om man skulle gå inn for den (noe Direktivet kan synes å helle til, for eksempel er "påvirker betaler prinsippet" forfektet flere steder), vil det nok så sikkert ligge langt fram i tid å få et slikt system til å fungere i Norge.

Ved spleiselagsmodellen må kostnadene dekkes mellom de som skal være med å bestemme, det vil si Nedbørfeltdistriksutvalgets-utvalgets medlemmer; kommunene, fylkene, de regionale statlige etatene, sektorene, vannbrukere og påvirkere. Det må settes av årlige budsjettavsetninger hos alle deltakerne til vanddirektiv-arbeidet uansett om arbeidet et og annet år er helt utenfor ens eget administrative område (for eksempel en kommunes grenser). Det vil gå for langt å diskutere i detalj hvordan de ulike deltakerne skal skaffe inn disse pengene i denne sammenheng, men mye vil kunne skaffes tilveie ved å omdisponere eksisterende miljø-midler hos de deltakende instanser. Noe økt drahjelp (ekstra-bevilgninger) fra staten må nok påregnes, i alle fall i starten, inntil det nye samarbeidet har funnet sin form.

Å komme fram til en finansieringsmodell blir en viktig oppgave som må løses tidlig av Regionalt Ansvarlig Myndighet i samarbeid med styret i Nedbørfeltdistriksutvalget og de sentrale myndigheter. Det beste ville vært om de sentrale myndigheter hadde utviklet finansieringsmodellen på forhånd, slik at regionalt ansvarlige myndighet hadde rimelig sikkerhet rundt finansieringen av de mange oppgavene den om 6 måneder skal sette i gang.

NORSK VANNFORENING